

JMÉNO ÚČASTNÍKA: _____

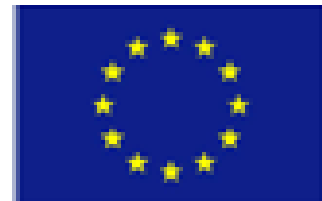
Hledáme klíč k právům dětí

**Zlepšujeme schopnosti odborníků v EU, aby byla
dodržována práva zranitelných dětí**

PRACOVNÍ SEŠIT PRO ÚČASTNÍKY SEMINÁŘE

MODUL 4: SMĚRNICE JUSTICE VSTŘÍCNÉ K DĚTEM

Tento projekt je spolufinancován programem Evropské Unie:
Základní práva a občanství

Dodatečné financování bylo poskytnuto Charitativní nadací Allana a Nesty
Fergusonových

coram **clc**
Children's Legal Centre

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÓ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

coram
Voice
getting young voices heard

 errc
european roma rights centre

 UCC
University College Cork, Ireland
Coláiste na hOllscoile Corcaigh

TYTO MATERIÁLY BYLY VYVINUTY:

coram clc
Children's Legal Centre

Coram Children's Legal Centre, UK

Coram Voice, UK

**coram
Voice**
getting young voices heard

European Roma Rights Centre, Hungary

 errc
european roma rights centre

S podporou:

 UCC
University College Cork, Ireland
Coláiste na hOllscoile Corcaigh

The Child Law Clinic, University
College Cork, Ireland

 CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÓ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

Family Child Youth Association,
Hungary

DALŠÍMI PARTNERY PROJEKTU JSOU:

 INIMÖIGUSTE KESKUS
HUMAN RIGHTS CENTRE
ЦЕНТР ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА

FICE Bulgaria

FICE
BULGARIA

Czech Helsinki Committee,
Czech Republic

**SOCIAL EDUCATIONAL
ACTION**
Support Center for
Children and Family

Estonian Centre for Human Rights

**ČESKÝ
HELŠINSKÝ
VÝBOR**

Social Education Action, Greece

L'Albero della Vita Cooperative Sociale, Italy

**L'ALBERO
DELLA VITA**
PROGETTI D'AMORE PER I BAMBINI

Empowering Children Foundation, Poland

Children of Slovakia Foundation

**DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ**

NADÁCIA PRE DEŤI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION

PODĚKOVÁNÍ

Tyto školící texty vytvořila profesorka Carolyn Hamiltonová z organizace Coram International při Coramově centru právní pomoci dětem, Dr. Lynn Bradyová a Jo Woolfová z charitativní organizace Coram Voice, Judit Gellerová a Adam Weiss z Evropského centra pro práva Romů, za příspěvní Dr. Ursuly Kilkellyové z Child Law Clinic při University College Cork a Dr. Maria Herczogová z maďarské asociace Family Child Youth. Zvláštní dík patří Ruth Barnesové, Awaz Raoofové, Jorun Arndtové a Jen Roestové z Coramova centra právní pomoci dětem i Idu Weijersovi z Univerzity v Utrechtu.

Rovněž děkujeme všem, kdo se na školení podíleli, včetně partnerů projektu Evropské unie „Hledáme klíč k právům dětí: zlepšujeme schopnosti odborníků v EU, aby byla dodržována práva zranitelných dětí.“ Sem patří Nadácie pre děti Slovenska, Estonské centrum pro lidská práva, bulharská organizace FICE, L' Albero della Vita Cooperativa Sociale, nadace Nobody's Children, Social Educational Action a Český helsinský výbor. Dále jsme vděční pořadatelům a účastníkům sezení v rámci pilotního školení, jejichž cenná zpětná vazba se do těchto školících materiálů promítla.

Tým, který školení vypracoval, by zároveň rád vyjádřil svou vděčnost lidem z programu Care Experienced Champions při charitativní organizace Coram Voice a dětem i mladým lidem z pilotních zemí, kteří při koncipování materiálů přispěli svým hlasem a dodali cenné připomínky.

Zvláštní dík patří programu Základních práv a občanství Evropské unie. Publikace byla vytvořena s jejich finanční podporou, jako součást projektu „Hledáme klíč k právům dětí: zlepšujeme schopnosti odborníků v EU, aby byla dodržována práva zranitelných dětí.“ Autoři jsou rovněž vděční charitativnímu trustu Allana a Nesty Fergusonových za dar, který projektu laskavě věnoval.

Obsah této publikace je výhradní zodpovědností Dětského právního centra Coram a projektových partnerů a nemůže v žádném případě být považováno za názor Evropské komise.

Nejdůležitější je, aby profesionálové měli v sobě vnitřní pokoj. Jak vnitřní pokoj v sobě nemáte, nedokážete pomoci dětem.“

Účastník skupinové diskuse, Řecko

PRÁVA A PODMÍNKY POUŽÍVÁNÍ MATERIÁLŮ

Tyto materiály se nesmí používat bez toho, aby byla jasně prezentovaná vlastnická a autorská práva, a to že byli vytvořené ve spolupráci s Coram Children's Legal Centre a partnery:

“© Coram Children's Legal Centre.

Vytvořené následujícími organizacemi: Coram Children's Legal Centre a Coram Voice, Velká Británie, European Roma Rights Centre, Maďarsko, the Child Law Clinic at University College Cork, Irsko, FCYA Maďarsko, FICE Bulharsko, Český helsinský výbor, Nadace pro děti Slovenska, Estonian Centre for Human Rights, Fondazione L'Albero della Vita, Taliansko, Empowering Children Foundation, Polsko a Social Educational Action, Řesco jako součást projektu “Respektování dětských práv: Posilování kapacity profesionálů v EU při naplňování práv zranitelných dětí”.

MODUL 4: POKYNY PRO JUSTICI VSTŘÍCNÉ K DĚTEM

PŘEDPOKLÁDANÉ TRVÁNÍ: 2 hodiny

PROGRAM

❖ **ÚVOD A BRIEFING OHLEDNĚ SMĚRNIC PRO JUSTICI VSTŘÍCNÉ K DĚTEM NAVRŽENOU EVROPSKOU RADOU**

❖ **CVIČENÍ K PROZKOUMÁNÍ KLÍČOVÝCH PROBLÉMŮ V JUSTICI VSTŘÍCNÉ K DĚTEM**

M4.1 ÚVOD DO SMĚRNIC JUSTICE VSTŘÍCNÉ K DĚTEM NAVRHNUTÉ EVROPSKOU RADOU.

Evropská rada adoptovala směrnice o justici vstřícné k dětem v roce 2010. Směrnice byly vyvinuty skupinou odborníků, po rozsáhlé konzultaci s dětmi, mladistvými a s odborníky na práva dětí napříč Evropou. Směrnice byly vytvořeny k zaručení efektivního přístupu dětí k odpovídajícímu jednání v justici a jsou aplikovatelné dětem (osoby mladší 18 let) napříč všemi justičními systémy, které zahrnují:

- **Kriminální právo,**
- **Občanské právo,**
- **Správní právo.**

Jsou například aplikovatelné dětem, které jsou v konfliktu se zákonem (tj. děti, které jsou podezřelé, obviněné nebo odsouzené za zločin); děti, jejichž rodiče se rozvádějí; děti procházející adopcí; dětské oběti a svědky trestného činu, které přijdou do kontaktu s právem; děti hledající azyl; děti, kterým je udělováno opatrovnictví a které jsou umístěné v náhradní péči.

Co znamená justice vstřícná k dětem?

Směrnice se snaží zabezpečit, aby v právních procesech byla práva dětí plně respektována s ohledem na jejich vyspělost a porozumění okolnostem případu. (Paragraf 1.3 Směrnice)

Proč je justice vstřícná k dětem důležitá? (Místo pro poznámky)

Směrnice se vztahují jak na rozhodování jednotlivců, tak na systémové problémy.

Co činí rozhodování vhodné pro děti?

- Když se bavíme o rozhodování v kontextu vhodnosti pro dítě, tak se jedná o rozhodování na úrovni jednotlivce, například:
 - Zda dítě soudně stíhat,
 - Zda by mělo dítě svědčit v trestním procesu,
 - Zda by mělo dítě být přítomno na soudním líčení u rodinného soudu,
 - Umístění dítěte/ ubytování v budoucnu,
 - Vynášení rozsudků pro dítě, které bylo usvědčeno z prohřešku.

- Faktory přispívající k rozhodování vstřícného pro dítě:
 - Pohotové rozhodnutí,
 - Koordinace ve výměně informací přispívajících k rozhodnutí; obsahující všechny relevantní faktory, včetně pohledu dítěte na věc,
 - Shodné se standardami pro dětská práva,
 - Shodné se standardami řádného procesu.

Čím je systém vhodný pro děti?

- Když se bavíme o systému vstřícnému pro děti, tak musíme zahrnout širší záběr – systémové problémy uvnitř justičního systému zahrnující:
 - Prostředí a uspořádání,
 - Logistika,
 - Přístupnost a dostupnost justice,
 - Podnět/podporu dětem k zúčastnění.

Jaké jsou některé důležité kroky před, během a po soudním řízení?

Příklady justice vstřícné k dětem před soudním řízením:

- Děti jsou informovány včas a je s nimi diskutován pokrok v případě,
- Výslech, interview a další interakce, které jsou prováděny způsobem vstřícným k dětem (viz komunikace vhodná pro děti z Modulu 3);
- Dostupnost alternativních řešení kromě soudního procesu, pokud to je v nejlepší zájmu dítěte,
- Vysoká věková hranice trestní zodpovědnosti určená zákonem,
- Přístup k právní pomoci a poradenství,
- Bezpečnost/speciální ochranná opatření.

Příklady justice vstřícné k dětem během soudního procesu

- Přístup k vlastnímu právnímu zastoupení a poradenství při soudním procesu, kde je nebo by mohl být konflikt zájmů mezi dítětem a rodiči nebo dalšími účastníky,
- Dítě může uplatnit své právo k projevu a zúčastnění s použitím komunikačních prostředků vhodných pro věk dítěte a kontext, například: použití audiovizuální výpovědi a výslechu dětských obětí nebo svědků,
- Vyhnoutí se nepřiměřenému odkladu, například

- Prostředí vhodné pro dítě, například....

Příklady justice vstřícné k dětem po soudním procesu

- Dítě je informováno o probíhajících procedurách a výsledcích,
- Vhodná státní autorita prosazuje rozhodnutí bez odkladu a monitoruje jeho dodržení,
- Děti jsou informovány o možnostech poradenství nebo dalších rehabilitačních službách,
- Sankce pro děti v konfliktu s právem vyhovující mezinárodním standardům a vhodným praktikám mladistvého práva.

Dodatečné poznámky:

Směrnice je rozdělena do šesti hlavních částí a několik podkapitol.

I. Rozsah a záměr

II. Definice

III. Základní principy

- A. Účast
- B. Nejlepší zájmy dítěte
- C. Důstojnost
- D. Ochrana před diskriminací
- E. Právní stát

IV. Justice přátelská k dětem před, během a po soudním procesu

- A. Obecné prvky justice vstřícné k dětem
 - 1. Informace a rady
 - 2. Ochrana osobního a rodinného života
 - 3. Bezpečnost (speciální ochranná opatření)
 - 4. Školení profesionálů
 - 5. Multidisciplinární přístup
 - 6. Zbavení osobní svobody
- B. Justice vstřícná k dětem před soudním procesem
- C. Děti a policie
- D. Justice vstřícná k dětem během soudního procesu
 - 1. Přístup k soudu a soudnímu procesu
 - 2. Právní poradenství a reprezentace
 - 3. Právo na projev a vyjádření názorů
 - 4. Vyhýbání se nepřiměřenému odkladu
 - 5. Organizace průběhu, prostředí vstřícné pro dítě a jazyk vhodný pro dítě
 - 6. Důkazy a prohlášení podané dětmi
- E. Justice vstřícná k dětem po soudním procesu

V. Propagace dalších činností vhodných pro děti

VI. Monitoring a hodnocení

Plný text těchto směrnic můžete najít na konci tohoto pracovního sešitu.

M4.2 CVIČENÍ PRO SMĚRNICE VHODNÉ PRO DĚTI

Tato stránka je ponechaná prázdná pro poznámky ze skupinových prezentací

Tato stránka je ponechaná prázdná pro poznámky ze skupinových prezentací

ČÍTANKA PRO ÚČASTÍKA- MODUL 4

TEXT O JUSTICI VSTŘÍCNÉ K DĚTEM (K DISPOZICI VE VĚTŠINĚ EVROPSKÝCH JAZYKŮ)

Viz http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/publicationsavailable_en.asp pro další informace (dostupné v několika jazycích)

1098. setkání – 17. listopadu 2010

Appendix 6

(Položka 10.2c)

Směrnice vytvořené komisí ministrů Evropské rady ohledně justice vstřícné k dětem

(Přijato komisí ministrů Evropské rady 17. 10. 2010 na 1098. setkání ministrů)

Předmluva

Rada ministrů,

vzhledem k tomu, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší jednoty mezi členskými státy, a to zejména podporou přijetí společných pravidel v právních záležitostech;

s ohledem na nutnost zajištění účinného provádění stávajících závazných univerzálních a evropských standardů a prosazování práv dětí, mezi něž patří zejména:

- Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951,
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966,
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966,
- Úmluva OSN o právech dítěte z roku 1989,
- Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením z roku 2006,
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950, ETS číslo 5), (dále jen „EÚLP“)
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí (1996, ETS číslo 160),
- Revidovaná Evropská sociální charta (1996, ETS číslo 163),
- Úmluva Rady Evropy o kontaktu s dětmi (2003, ETS Číslo 192),
- Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním (2007, CETS Číslo 201),
- Evropská úmluva o osvojení dětí (Aktualizované) (2008, CETS Číslo 202),

Vzhledem k tomu, že práva jsou zaručena v EÚLP a v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, právo každého na přístup ke spravedlnosti a na spravedlivý proces - ve všech jejích částech (mezi něž patří zejména právo na to být informován, právo být vyslechnut, právo na obhajobu a právo na zastoupení) - je nezbytně nutné v demokratické společnosti a vztahuje se stejně na děti, avšak se zohledněním jejich schopnosti tvořit své vlastní názory.

Odvolávající se na příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, rozhodnutí, zpráv nebo jiných dokumentů jiných institucí Rady Evropy a orgánů, včetně doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), jakož i prohlášení a stanoviska komisaře Rady Evropy pro lidská práva a různých doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy;

Berouce na vědomí různá doporučení Výboru ministrů členským státům v oblasti dětských práv, včetně doporučení Rec (2003) 5 k opatřením spočívajícím v zadržení žadatelů o azyl, Doporučení Rec (2003) 20 o nových způsobech řešení kriminality mladistvých a úlohy juvenilní justice. Doporučení Rec (2005) 5 o právech dětí žijících v institucích, doporučení Rec (2006) 2 o Evropských vězeňských pravidlech, doporučení CM / Rec (2008) 11 o Evropských pravidlech pro mladistvé pachatele vystavených sankcím nebo opatřením, a doporučení CM / Rec (2009) 10 o hlavních směrech politiky týkající se integrovaných národních strategií pro ochranu dětí před násilím;

Připomínající rezoluci číslo 2 o spravedlnosti vstřícné k dětem, přijaté na 28. konferenci evropských ministrů spravedlnosti (Lanzarote, říjen 2007);

S ohledem na význam ochrany dětských práv nástroji Spojených národů, jako jsou:

- Organizace spojených národů Minimální standardní pravidla pro soudnictví ve věcech mladistvých (dále jen "Pekingská pravidla", 1985);
- Organizace spojených národů pravidla pro ochranu mladistvých zbavených svobody (dále jen „Havanská pravidla“, 1990);
- Pokyny z OSN pro prevenci kriminality mládeže (dále jen „Rijádské pokyny“, 1990);
- Pokyny OSN pro spravedlnost ve věcech týkajících se dětských obětí a svědků trestného činu (ECOSOC Res 2005/20, 2005);
- Pokyn generálního tajemníka OSN: přístup OSN ke spravedlnosti pro děti (2008);
- Pokyny Spojených národů pro vhodné využití a podmínek alternativní péče o děti (2009);
- Zásady týkající se postavení a fungování národních institucí pro ochranu a prosazování lidských práv (dále jen "Pařížské zásady");

Připomínající potřebu zajistit účinné dodržování stávajících závazných norem týkajících se dětských práv, aniž by to bránilo členským státům zavedení nebo uplatňování vyšších standard nebo příznivějších opatření;

S odvoláním na program Rady Evropy - „Budování Evropy pro děti a s dětmi“;

Uznání pokroku dosaženého v členských státech v zavádění spravedlnosti vstřícné k dětem;

Berme ovšem na vědomí existující překážky pro děti v rámci soudního systému, jako jsou, mimo jiné, neexistující, částečné nebo podmíněné právní nároky na přístup ke spravedlnosti, rozmanitosti a složitosti postupů, případné diskriminace z různých důvodů;

Připomíná, že je třeba, aby se zabránilo možné sekundární viktimizaci dětí soudním systémem v řízeních týkajících se nebo je ovlivňující;

Vyzývá členské státy, aby prozkoumaly stávající mezery a problémy a identifikovaly oblasti, kde by mohly být zavedeny zásady a postupy spravedlnost vstřícné k dětem;

Uznává pohledy a názory konzultovaných dětí ve všech členských státech Rady Evropy;

Poznamenává, že pokyny mají za cíl přispět ke stanovení praktických opatření k nápravě stávajících nedostatků v oblasti práva a praxe;

Přijímá následující pokyny, aby sloužily jako praktický nástroj pro členské státy při přizpůsobování jejich soudních a mimosoudních systémů specifickým právům, zájmům a potřebám dětí a vyzývá členské státy, aby zajistily, že jsou šířeny mezi všemi orgány odpovědnými za či jinak spojenými s právy dítěte v justici.

I. Rozsah a záměr

1. Tyto pokyny se zabývají problematikou místa a úlohy, stejně jako názory, právy a potřebami dítěte v soudním řízení, jakož i alternativami k takovým řízením.
2. Tyto pokyny by se měly vztahovat na všechny způsoby, kterými by děti mohly z jakéhokoliv důvodu a v jakémkoli rozsahu přicházet do styku se všemi příslušnými orgány a službami zapojenými do vykonávání trestního, občanského nebo správního práva.
3. Tyto pokyny mají za cíl zajistit, aby v těchto řízeních byla respektována všechna práva dětí, mezi něž patří právo na informace, právo na zastoupení, účasti a ochrany. Aby ta práva byla plně respektována, s patřičným ohledem na úroveň vyspělosti a chápání dítěte stejně jako k okolnostem daného případu. Respektování dětských práv by nemělo ohrozit práva ostatních zúčastněných stran.

II. Definice

Pro účely těchto pokynů týkajících se spravedlnosti vstřícné pro děti (dále jen "pokyny"):

- a. Pod pojmem "dítě" se rozumí každá osoba mladší 18 let;
- b. Pod pojmem "rodič" se rozumí osoba (y) s rodičovskou zodpovědností, podle právních předpisů státu. V případě, že rodič (e) je / jsou nepřítomní nebo již nadále nemají rodičovskou zodpovědnost, může být ustanoven opatrovník nebo zákonný zástupce;
- c. "Spravedlnost vstřícná k dětem" se týká soudních systémů, které zaručují dodržování a účinné uplatňování práva všech dětí na nejvyšší dosažitelné úrovni, s ohledem na zásady uvedené níže a dávají náležitou pozornost úrovni vyspělosti a pochopení dítěte a okolnosti daného případu. Je to především spravedlnost, která je přístupná, věkově přiměřená, rychlá, pečlivá, přizpůsobená a zaměřená na potřeby a práva dítěte, respektování práv dítěte, včetně práva na spravedlivý proces, práva účastnit se a práva pochopit řízení, na respektování soukromého a rodinného života, integrity a důstojnosti.

III. **Základní principy**

1. Hlavní směrnice vycházejí ze stávajících zásad zakotvených v nástrojích uvedených v preambuli, jakož i judikatury Evropského soudu pro lidská práva.
2. Tyto principy jsou dále rozvíjeny v následujících odstavcích a měly by se vztahovat na všechny kapitoly těchto pokynů.

A. **Účast**

1. Všechny děti mají právo být informovány o svých právech a dále mají právo na přístup ke spravedlnosti, právo na konzultaci a vyslyšení v řízeních, která se jich týkají nebo je ovlivňují. Toto zahrnuje přiřazování náležité váhy názorům dětí s ohledem na jejich vyspělost a případné komunikační problémy, které mohou mít, aby tato účast byla smysluplná.
2. Děti by měly být považovány za plně právně odpovědné a měly by být oprávněně vykonávat všechna svá práva způsobem, který bere v úvahu jejich schopnost vytvářet své vlastní názory, stejně jako okolnosti případu.

B. **Nejlepší zájmy dítěte**

1. Členské státy by měly zajistit efektivní uplatňování práv dětí, aby v záležitostech, které je ovlivňují nebo se jich týkají, byl jejich nejlepší zájem tím hlavním hlediskem ve všech záležitostech.
2. Při posuzování nejlepších zájmů zúčastněných či ovlivněných dětí:
 - a. Jejich názorům a stanoviskům je třeba věnovat patřičnou pozornost;
 - b. Všechna ostatní práva dítěte, jako je právo na důstojnost, svobodu a rovné zacházení by měla být respektována za všech okolností;
 - c. Komplexní přístup by měl být přijat všemi příslušnými orgány tak, aby bral náležitě v úvahu všechny zájmy v sázce, včetně psychické a fyzické pohody, právních, sociálních a ekonomických zájmů dítěte.
3. V nejlepším zájmu všech dětí zapojených do stejného procesu nebo případu, by každé dítě mělo být posuzováno samostatně a s ohledem na sladění možných protichůdných zájmů.
4. Zatímco soudní orgány mají konečnou pravomoc a odpovědnost za finální rozhodnutí, členské státy by měly, pokud je to nezbytné, vyvinout společné úsilí k vytvoření multidisciplinárních přístupů s cílem posoudit nejlepší zájmy dětí v postupech, které se jich týkají.

C. Důstojnost

1. S dětmi by se mělo zacházet opatrně, citlivě, poctivě a s respektem po celou dobu jakéhokoli procesu nebo případu, se zvláštním důrazem na jejich osobní situaci, pohodu a specifické potřeby, a při plném respektování jejich fyzické a psychické integrity. Tyto zásady by měly být dodržovány při jakémkoliv styku se soudním nebo mimosoudním řízením nebo jinými zásahy, a to bez ohledu na jejich právní postavení a kapacitu v každém řízení nebo případě.
2. Děti nesmí být podrobeny mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu.

D. Ochrana před diskriminací

1. Práva dětí musí být zajištěna bez diskriminace z jakéhokoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti nebo etnický původ, věk, jazyk, náboženství, politické či jiné smýšlení, národní nebo sociální původ, socioekonomické pozadí, stav jejich rodiče (ů), příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod, sexuální orientace, pohlavní identita nebo jiné postavení.
2. Zvláštní ochrana a pomoc může být poskytnuta zranitelnějším dětem, jako jsou děti migrantů, uprchlíků a dětem žádajícím o azyl, dětem bez doprovodu, dětem se zdravotním postižením, dětem bez domova a dětem na ulici, romským dětem a dětem v ústavních zařízeních.

E. Právní stát

1. Princip právního státu by se měl vztahovat na děti ve stejné míře jako pro dospělé.
2. Prvky řádného soudního procesu, jako jsou zásady legality a proporcionality, presumpce nevinoty, právo na spravedlivý proces, právo na právní poradenství, právo na přístup k soudům a právo na odvolání by mělo být dětem zaručeno, stejně jako dospělým, a neměly by být minimalizovány nebo odepřeny pod záminkou nejlepšího zájmu dítěte. To platí pro všechny soudní, mimosoudní a správní řízení.
3. Děti by měly mít právo na přístup k příslušným nezávislým a účinným mechanismům podávání stížností.

IV. Justice vstřícná k dětem před, během a po soudním řízení

A. Obecné prvky spravedlnosti vstřícné k dětem

1. Informace a rady

1. Od jejich prvního zapojení do soudního systému nebo jiného příslušného orgánu (jako je policie, imigrace, vzdělání, sociální nebo zdravotní péče) a v celém tomto procesu by děti a jejich rodiče měli být včas a dostatečně informováni, mimo jiné o:
 - a. Jejich právech, zejména konkrétních právech dětí ve vztahu k soudnímu nebo mimosoudnímu řízení, ve kterém jsou nebo mohou být zapojeny, stejně jako dostupných nástrojů k nápravě případného porušení jejich práv, včetně možnosti dovolat se buď soudních nebo mimosoudních řízení nebo jiných zásahů.

To může zahrnovat informace o pravděpodobném trvání řízení, možnosti přístupu k odvolání a nezávislým mechanismům umožňujících podávání stížností;

- b.* Systémech a postupech, které berou v potaz konkrétní roli dítěte, kterou on / ona může mít a roli, kterou může hrát v jednotlivých částech tohoto procesu;
 - c.* Stávajících podpůrných mechanismech pro dítě, když se účastní soudních nebo mimosoudních procesů;
 - d.* Vhodnosti a možných důsledcích soudního či mimosoudního procesu;
 - e.* Případném obvinění nebo reakci na jejich stížnost;
 - f.* Času a místu soudního řízení a jiných relevantních zásazích, jako jsou slyšení, v případě, že je dítě osobně dotčeno;
 - g.* Obecném pokroku a výsledku řízení nebo zásahu;
 - h.* Dostupnosti ochranných opatření;
 - i.* Stávajících mechanismech pro přezkoumání rozhodnutí týkajících se dítěte;
 - j.* Stávajících možnostech získat odškodnění od pachatele nebo od státu prostřednictvím soudního řízení, a to prostřednictvím alternativního občanského soudního řízení nebo prostřednictvím jiných procesů;
 - k.* Dostupnosti služeb (zdravotnických, psychologických, sociálních, tlumočnických, překladatelských a jiných) nebo organizací, které mohou poskytnout podporu, stejně jako prostředky k přístupu k těmto službám spolu s finanční pomocí v nouzi, pokud je to nezbytné;
 - l.* Případná zvláštní opatření s cílem v co největší míře chránit jejich nejlepší zájmy, pokud mají bydliště v jiném státě.
2. Informace a poradenství by měly být dětem poskytovány takovým způsobem, přizpůsobeným jejich věku a zralosti; v jazyce, kterému mohou rozumět a který je citlivý k jejich pohlaví a kultuře.
 3. Zpravidla, jak dítě, rodiče nebo zákonní zástupci by měli dostávat informace přímo. Poskytování informací rodičům by neměla být alternativa ke sdělování informací dítěti.
 4. Materiály vhodné pro děti, které obsahují relevantní právní informace, by měly být zpřístupněny a široce distribuovány a speciální informační služby pro děti, jako jsou specializované webové stránky a linky důvěry by měly být zavedeny.

5. Informace o veškerých obviněních dítěte musí být ohlášena okamžitě a hned poté, co jsou vydána. Tato informace by měla být ohlášena dítěti i rodiči (ům) takovým způsobem, aby rozuměli obvinění a možným důsledkům.

2. Ochrana soukromého a rodinného života

6. Soukromí a osobní údaje dětí, které jsou nebo byly zapojeny v soudním nebo mimosoudním řízení a jiných zásazích by měly být chráněny v souladu s právními předpisy daného státu. To obecně znamená, že žádné informace nebo osobní údaje nemohou být zpřístupněny nebo zveřejněny, a to zejména ve sdělovacích prostředcích, které by mohly odhalit nebo nepřímo umožnit vyzrazení identity dítěte, včetně obrazu, podrobných popisů dítěte nebo rodiny, jména dítěte nebo adres, zvukových a obrazových záznamů, atd.
7. Členské státy by měly zabránit porušování práva na soukromí médii prostřednictvím legislativních opatření či sledování samoregulace médií., jak je uvedeno ve směrnici 6. v tomto dokumentu,
8. Členské státy by měly stanovit omezený přístup ke všem záznamům nebo dokumentům obsahujících osobní a citlivé údaje dětí, zejména v řízeních, která se jich týkajících. Je-li předávání osobních a citlivých údajů nutné, musí to být s přihlédnutím k nejlepším zájmům dítěte. Členské státy by měly regulovat tento převod v souladu s příslušnými právními předpisy o ochraně osobních údajů.
9. Pokud jsou děti vyslýchány nebo svědčí v soudních nebo mimosoudních řízení nebo jiných zásazích, tak by to mělo, pokud je to možné, nejlépe probíhat bez přítomnosti tisku a osob spojených s případem. Zpravidla pouze ty osoby, které se přímo podílejí na procesu, by měli být přítomny, za předpokladu, že nebudou bránit dětem v jejich výpovědi.
10. Odborníci pracující s dětmi a pro děti by se měli řídit přísnými pravidly důvěrnosti, kromě případů, kdy existuje riziko poškození dítěte.

3. Bezpečnost (speciální preventivní opatření)

11. Děti by měly být chráněny před poškozením, včetně zastrašování, odvetných opatření a sekundární viktimizace ve všech soudních a mimosoudních řízeních nebo jiných zásazích.
12. Odborníci pracující s dětmi a pro děti by měly být v případě potřeby předmětem pravidelného prověřování, aby byla zajištěna jejich vhodnost pro práci s dětmi, v souladu s právními předpisy daného státu a bez dotčení nezávislosti soudnictví.
13. Speciální preventivní opatření by se měla vztahovat na děti, pokud je možný pachatel rodič, člen rodiny nebo primární pečovatel.

4. Školení profesionálů

14. Všichni odborníci pracující s dětmi a pro děti by měly obdržet potřebnou mezioborovou odbornou přípravu ohledně práva a potřeby dětí různých věkových skupin, stejně jako o vhodném jednáním.
15. Odborníci, kteří mají přímý kontakt s dětmi, by měli být také vyškolení v komunikaci s dětmi všech věkových kategorií a stádií vývoje, stejně tak jako s dětmi v situacích, ve kterých jsou mimořádně zranitelné.

5. Multidisciplinární přístup

16. Právo dítěte na soukromý a rodinný život by mělo být plně respektováno, úzká spolupráce mezi různými odborníky by měla být podporována s cílem získat komplexní pochopení dítěte, jakož i posouzení jeho / její právní, psychologické, sociální, emocionální, fyzické a kognitivní situace.
17. Společný rámec posouzení by měl být vytvořen pro profesionály pracující s nebo pro děti (jako jsou právníci, psychologové, lékaři, policisté, imigrační úředníci, sociální pracovníci a prostředníci) pro řízení nebo zásahy, které zahrnují nebo ovlivňují děti, aby mohli dětem poskytovat veškerou nezbytnou podporu pro rozhodování, a které jim umožní co nejlépe sloužit zájmům dítěte v daném případě.
18. Při uplatňování multidisciplinárního přístupu, je třeba respektovat profesní důvěrnost.

6. Zbavení osobní svobody

19. Jakákoli forma odnětí svobody dětí by měla být krajním opatřením a musí být na co nejkratší dobu.
20. Je-li dítě zbaveno svobody, děti by měly zpravidla být umístěny bez dospělých. Děti by měli být umístěny s dospělými jenom ve výjimečných případech a důvody pro toto rozhodnutí by měly vycházet výhradně z nejlepšího zájmu dítěte. Za všech okolností, by měly děti být umístěny v prostorách vhodných pro jejich potřeby.
21. S ohledem na zranitelnost dětí zbavených svobody je význam rodinných vazeb a opětovné začlenění do společnosti nezbytné podporovat. Příslušné orgány by měly zajistit respektování a aktivní podporování a respektování práv dítěte, jak je to stanoveno v univerzálních a evropských nástrojích. Kromě jiných práv, děti by zejména měly mít právo na:
 - a. udržování pravidelného a smysluplného kontaktu s rodiči, rodinou a přáteli prostřednictvím návštěv a korespondence, kromě případů, kdy jsou omezení nutná v zájmu spravedlnosti a zájmu dítěte. Omezení týkající se tohoto práva by nikdy neměla být použita jako trest;
 - b. Obdržení odpovídajícího vzdělávání, odborného poradenství a školení, lékařské péče a užívat svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání a možnost trávení volného času, včetně tělesné výchovy a sportu;

c. přístup k programům, které připravují děti v předstihu k jejich návratu do jejich komunity, s plnou pozorností věnovanou jejich emocionálním a fyzickým potřebám, jejich rodinných vztahům, bydlení, školní docházce, možnostem zaměstnání a sociálně ekonomickému statusu.

22. Odnětí svobody nezletilých bez doprovodu, včetně žadatelů o azyl, a odloučených dětí by nikdy neměly být založeny výhradně na absenci pobytového statusu.

B. Justice vstřícná pro děti před soudním řízením

23. Minimální věková hranice trestní odpovědnosti by neměla být příliš nízká a měla by být stanovena zákonem.

24. Alternativy soudního řízení, jako je mediace, diverze (soudních mechanismů) a alternativní řešení sporů by měly být podporovány, když tyto možnosti mohou nejlépe sloužit nejlepším zájmům dítěte. Dočasné použití takových alternativ by nemělo být používáno jako překážka pro přístup dítěte ke spravedlnosti.

25. Děti by měly být důkladně informovány a konzultovány ohledně možnosti obrátit se, buď na soudní, nebo mimosoudními alternativy. Tato informace by měla také vysvětlit možné následky obou variant. Na základě dostatečných informací, a to jak právního charakteru tak jiného, by mělo být možné pro dítě zvolit buď soudní proces, nebo alternativy, pokud existují a jsou k dispozici. Děti by měly mít možnost získat právní poradenství a další pomoc při určování vhodnosti a žádoucnosti navržených alternativ. Při tomto rozhodování by názory dítěte měly být vzaty v úvahu.

26. Alternativy k soudnímu řízení by měly zaručit stejnou úroveň právních záruk. Dodržování práv dětí, jak je popsáno v těchto pokynech a ve všech příslušných právních nástrojích týkajících se práv dítěte by měla být zaručena ve stejné míře jak u soudu, tak i mimo soudní řízení.

C. Děti a policie

27. Policie by měla respektovat osobní práva a důstojnost všech dětí a brát ohled na jejich zranitelnosti, tj. brát v úvahu jejich věk a vyspělost a jakékoli zvláštní potřeby, které mohou být v rámci fyzického nebo mentálního postižení, nebo mít formu komunikačních problémů.

28. Kdykoli je dítě zadrženo policií, tak by mělo být informováno takovým způsobem a v jazyce, který je vhodný pro jeho věk a úroveň pochopení důvodu, kvůli kterému on nebo ona byl (a) vzat (a) do vazby. Děti by měly být umožněny přístup k obhájci a mít možnost kontaktovat své rodiče nebo osoby, kterým důvěřují.

29. Kromě výjimečných okolností, by rodiče měli být informováni o přítomnosti dítěte na policejní stanici, o důvodu zadržení dítěte a měly by být požádáni, aby přišli na stanici.

30. Dítě, které bylo vzato do vazby, by nemělo být vyslýcháno ohledně trestné činnosti nebo požádáno, aby podepsalo prohlášení o účasti na trestné činnosti, s výjimkou přítomnosti právníka nebo jednoho z rodičů dítěte, nebo, není-li rodič k dispozici, v přítomnosti jiné

osoby, které dítě důvěřuje. Rodič nebo tato osoba může být vyloučena z důvodu podezření z účasti na nezákonném chování nebo vede-li účast na výslechu k maření spravedlnosti.

31. Policie by měla zajistit, aby pokud je to jen možné, žádné dítě v jejich péči nebylo zadrženo spolu s dospělými.
32. Úřady by měly zajistit, aby děti v policejní vazbě byly drženy v podmínkách, které jsou bezpečné a vhodné pro jejich potřeby.
33. V členských státech, kde to spadá do jeho mandátu, by měl žalobce zajistit, aby přístup vhodný pro děti byl používán v celém procesu vyšetřování.

D. Justice vstřícná k dětem během soudního řízení

1. Přístup k soudu a soudnímu procesu

34. Jako nositelé práv, by děti měly mít možnost plnit svá práva, nebo provádět potřebná opatření pokud dochází k porušování jejich práv. Právo daného státu by mělo usnadnit případnou možnost přístupu dětí k soudu. Děti, kterým by měl být umožněn přístup k soudu, musí mít dostatečný přehled o svých právech, jakož i využití opravných prostředků k ochraně těchto práv, na základě dostatečně poskytnutého právního poradenství.
35. Jakékoli překážky v přístupu k soudu, jako jsou náklady řízení nebo nepřítomnost právního zástupce, by měly být odstraněny.
36. V případě některých konkrétních trestných činů spáchaných na dětech, nebo některých aspektech občanského a rodinného práva, by měl být přístup k soudu udělen, v případě potřeby, i určitou dobu poté, co dítě dosáhne zletilosti. Členské státy jsou vyzývány, aby přehodnotily své omezení.

2. Právní poradenství a reprezentace

37. Děti by měly mít právo na vlastní právní poradenství a reprezentaci ve svém vlastním jméně, v těch řízeních, kde je, nebo by mohl být střet zájmů mezi dítětem a rodiči nebo jinými zúčastněnými stranami.
38. Děti by měly mít přístup k bezplatné právní pomoci, a to za stejných nebo mírnějších podmínek jako dospělí.
39. Advokáti reprezentující děti by měli být vyškoleni a znali práva dítěte a souvisejících otázek. Měli by být pravidelně proškoleni a být schopni komunikovat s dětmi na jejich úrovni chápání.
40. Děti by měly být považovány za plnohodnotné klienty s vlastními právy a právní zástupci je reprezentující by měli soudu předložit stanovisko dítěte.
41. Advokáti by měli poskytovat dítěti veškeré potřebné informace a vysvětlení týkající se možných důsledků názorů a / nebo stanovisek dítěte.

42. V případech, kdy existují protichůdné zájmy mezi rodiči a dětmi, by měl příslušný orgán jmenovat buď opatrovníka ad litem nebo jiného nezávislého zástupce, který bude reprezentovat názory a zájmy dítěte.
43. Odpovídající zastoupení a právo být zastoupen by mělo být poskytnuto a to nezávisle na rodičích, a to zejména v řízeních, ve kterých rodiče, členové rodiny nebo pečovatelé jsou údajní pachatelé.

3. Právo na projev a vyjádření názorů

44. Soudci by měli respektovat právo dětí být vyslechnuty ve všech záležitostech, které se jich týkají, nebo alespoň u slyšení, u kterých se předpokládá, že mají dostatečné znalosti o probíraných prvcích právního procesu. Prostředky používané k tomuto účelu by měly být brány v potaz a měly by být přizpůsobeny úrovni porozumění dítěte, jeho schopnosti komunikovat a okolnosti případu. Děti by měly být konzultovány ohledně způsobu, jakým chtějí promluvit.
45. Přiměřená míra významnosti by měla být věnována názorům a postojům dítěte v souladu s jeho věkem a vyspělostí.
46. Právo být vyslechnut je právo dítěte, nikoli povinnost dítěte.
47. Dítě by nemělo být vyloučeno z možnosti vypovídat pouze na základě věku. Kdykoli si dítě přeje být vyslyšeno v případě, který se ho týká, soudce by neměl, pokud je to v nejlepším zájmu dítěte, odmítat dítě vyslyšet a měl by naslouchat jeho názorům a stanoviskům v otázkách týkajících se ho nebo ji v dané věci.
48. Děti by měly být poskytnuty veškeré nezbytné informace o tom, jak efektivně využívat právo být vyslechnuty. Nicméně, je třeba jim vysvětlit, že jejich právo na vyslyšení a jejich právo na posouzení jejich názorů a postojů nemusí nutně ovlivnit konečné rozhodnutí.
49. Rozsudky a rozhodnutí soudu týkající se dětí by měly být řádně odůvodněny a měla by jim být vysvětlena v jazyce, ve kterém ho děti mohou pochopit, zejména u těch rozhodnutí, ve kterých nebyly dodrženy stanoviska a názory dítěte.

4. Vyhýbání se nepřiměřenému odkladu

50. Ve všech řízeních týkajících se dětí, by měla být aplikována zásada naléhavosti pro poskytnutí rychlé odpovědi a ochrany nejlepších zájmů dítěte, při respektování zákonů státu.
51. V případech rodinného práva (například rodičovství, poručnictví, únosu dítěte rodičem) by soudy měly vykonávat výjimečnou péči, aby se zabránilo jakémukoliv riziku nepříznivých následků na rodinné vztahy.
52. V případě potřeby by měly soudní orgány zvážit možnost přijetí prozatímního rozhodnutí nebo předběžného rozsudku, který je třeba po určité době zkoumat, aby mohl být přezkoumán později.

53. V souladu se zákonem, by měly soudní orgány mít možnost přijímat rozhodnutí, která vejdou v okamžitou platnost v případech, kdy by to bylo v nejlepším zájmu dítěte.

5. Organizace průběhu, prostředí a jazyk vstřícný k dětem

54. Ve všech řízeních, by se mělo s dětmi zacházet s ohledem na jejich věk, jejich speciální potřeby, jejich vyspělost, úroveň chápání a s ohledem na všechny komunikační potíže, které mohou mít. Případy týkajících se dětí by neměly být řešeny zastrašováním a měly by být řešeny v prostředí vhodném pro děti.
55. Předtím, než je řízení zahájeno, by děti měly být obeznámeny s uspořádáním soudu nebo jiných zařízení, rolí a identit úředníků zapojených.
56. Jazyk, který je vhodný pro věk děti a jejich úroveň chápání by měl být použit.
57. Soudci a další odborníci by měli s dětmi pracovat s respektem a s citlivostí v případech, když jsou děti vyslýchány v soudních, mimosoudních řízeních a při jiných zásazích.
58. Dětem by měly být umožněno, aby byly doprovozeny svými rodiči nebo případně doprovozeny dospělou osobou podle svého výběru, pokud ovšem tato osoba nebyla vykázána.
59. Metody výslechu, jako je video nebo audio záznam nebo předem nacvičování odpovídání na kameru, by měly být použity a považovány za přípustný důkaz.
60. Děti by měly být uchráněny, pokud je to možné, obrazů nebo informací, které by mohly být škodlivé pro jejich blaho. Při rozhodování o zpřístupnění případně škodlivých obrazů či informací dítěti, by se soudce měl snažit získat radu od jiných odborníků, jako například od psychologů a sociálních pracovníků.
61. Soudní jednání týkající se dětí, by měla být přizpůsobena tempu a kapacitě dítěte udržet pozornost: pravidelné přestávky by měly být naplánovány a slyšení by neměla trvat příliš dlouho. Za účelem usnadnění účasti dětí v jejich plné kognitivní kapacitě a podpoření jejich emocionální stability, by měly rozruch a rozptýlení při soudních jednáních být omezeny na minimum.
62. Pokud je to vhodné a možné, pohovory a čekárny by měly být uspořádány v prostředí vhodném pro děti.
63. Pokud je to možné, specializované soudy (nebo soudní komory), postupy a instituce by měly být ustanoveny pro děti v konfliktu se zákonem. To by mohlo zahrnovat zřízení specializovaných oddělení v policii, soudnictví, soudním systému a státním zastupitelství.

6. Důkazy a prohlášení podané dětmi

64. Rozhovory a sběr prohlášení od dětí by mělo, pokud je to možné, být prováděno vyškolenými odborníky. Veškeré úsilí by mělo být vyvinuto, aby děti svědčily v co nejpříznivějším prostředí, a to za co nejvhodnějších podmínek, s přihlédnutím k jejich věku, zralosti, úrovni porozumění a jakýmkoliv komunikačním problémům, které mohou mít.

65. Audiovizuální prohlášení od dětí, které jsou oběťmi, nebo svědky by mělo být podporováno při respektování práva ostatních stran napadnout obsah těchto prohlášení.
66. Je-li potřeba více než jeden rozhovor, tak by měly být přednostně prováděny tou samou osobou, s cílem zajistit soudržný přístup v nejlepším zájmu dítěte.
67. Počet rozhovorů by měl být co nejnižší a jejich délka by měla být přizpůsobena věku dítěte a jeho schopnosti udržet pozornost.
68. Mělo by být vyvarováno přímého kontaktu, konfrontace nebo interakce mezi dětskými oběťmi nebo svědky s údajnými pachateli, pokud ovšem by to nebylo na žádost oběti.
69. Děti by měly mít možnost svědčit v trestních případech bez přítomnosti údajného pachatele.
70. Existence méně přísnými pravidel o výpovědi, jako je neexistence požadavku na místopřísežné prohlášení nebo jiném obdobném prohlášení, nebo jiném procedurálním opatření vstřícném k dětem, by neměla sama o sobě snižovat hodnotu svědeckví nebo důkazů dítěte.
71. Protokoly rozhovorů, které berou v úvahu různé fáze vývoje dítěte, by měly být navrženy a realizovány jako základ pro platnost důkazů. Tímto by se mělo vyvarovat sporným otázkám a tím pádem by mělo dojít ke zvýšení spolehlivosti.
72. S ohledem na nejlepší zájem a blaho dětí, by mělo být možné, aby soudce umožnil dítěti nesvědčit.
73. Prohlášení a důkazy dítěte by nikdy neměla být považována za neplatné nebo nedůvěryhodné pouze z důvodu věku dítěte.
74. Možnost přijímání výpovědí dětských obětí a svědků v jejich speciálně konstruovaném zařízení a prostředí vstřícném pro děti by měla být posouzena.

E. Justice vstřícná pro děti po soudním řízení

75. Právní zástupce dítěte, opatrovník ad litem nebo zákonný zástupce by měl komunikovat a vysvětlovat daná rozhodnutí dítěti v jazyce, který je upraven na úroveň porozumění dítěte a měl by poskytnout potřebné informace o možných opatřeních, která by mohla být přijata, jako je například odvolání nebo nezávislý mechanismus pro podávání stížností.
76. Vnitrostátní orgány by měly přijmout bez prodlení veškerá nezbytná opatření k usnadnění výkonu soudních rozhodnutí / rozhodnutí týkajících se a mající vliv na děti.
77. Pokud nebylo rozhodnutí vydáno, děti by měly být informovány, případně prostřednictvím svého advokáta, opatrovníka ad litem nebo zákonného zástupce, o dostupných opravných prostředcích a to buď prostřednictvím mimosoudních mechanismů, nebo přístupu ke spravedlnosti.
78. Vynucování rozsudků by mělo být krajním opatřením v rodinných případech, kde se jedná o děti.

79. Po rozhodnutí ve vysoce konfliktním řízení, poradenství a podpora by měla být nabídnuta dětem a jejich rodinám, pokud možno bezplatně, prostřednictvím specializovaných služeb.
80. Je třeba uvést zejména zdravotní péči a vhodné sociální a terapeutické intervenční programy nebo opatření pro oběti zanedbávání, násilí, zneužívání nebo jiné trestné činnosti, pokud možno bezplatně, a děti a jejich ošetřovatelé musí být neprodleně a odpovídajícím způsobem informováni o dostupnosti takových služeb.
81. Právní zástupce dítěte, opatrovník nebo zákonný zástupce by měl mít mandát přijmout veškerá nezbytná opatření, aby vznesl nárok na náhradu škody v průběhu nebo po skončení trestního řízení, ve kterém bylo dítě obětí. Tam, kde je to vhodné, náklady by mohly být hrazeny státem a vymáhány na pachateli.
82. Opatření a sankce pro děti v konfliktu se zákonem by měly být vždy konstruktivní a individualizované odpovědi na závazné činy, s přihlédnutím k zásadě proporcionality, věku dítěte, jeho fyzické a duševní pohody, vývoje a okolnostem případu. Mělo by být zaručeno právo na vzdělávání, odbornou přípravu, zaměstnanost, rehabilitaci a opětovné začlenění.
83. S cílem podpořit opětovné zapojení ve společnosti a v souladu s právními předpisy daného státu, děti by měly být po dosažení plnoletosti trestní záznamy mimo soudnictví zapečetěné. Výjimky pro zveřejňování takových informací mohou být uděleny v případech závažných trestných činů, mimo jiné z důvodů veřejné bezpečnosti nebo při zaměstnání s dětmi.

V. Propagace dalších činností vhodných pro děti

Členské státy jsou vyzvány, aby:

- a.* Podporovaly výzkum všech aspektů justice vstřícné k dětem, včetně vyvíjení postupů pro citlivé výslechy dětí a šíření informací a školení o takových postupech;
- b.* Předávaly zkušenosti z praxe a podporovaly spolupráci v oblasti justice vstřícné k dětem v mezinárodním měřítku;
- c.* Podporovaly zveřejnění a co nejširší šíření verze vstřícné k dětem příslušnými právními nástroji;
- d.* Zřídily či zachovaly a posílily, v případě potřeby, informační kanceláře dětských práv, případně kanceláře spojené s advokátní komorou, sociálních služeb, (dětské) ombudsmany, nevládními organizace (NGO), atd.
- e.* Zvážily vytvoření systému specializovaných soudců a právníků pro děti a dále rozvíjely soud, u něž mohou být přijata právní a sociální opatření ve prospěch dětí a jejich rodin;
- g.* Rozvíjely a usnadňovaly používání justice dětmi a dalšími, které jednají jejich jménem univerzálních a evropských lidských a ochranných mechanismů dětských práv pro úsilí o spravedlnost a ochranu práv v případě, že domácí opravné prostředky neexistují nebo byly vyčerpány;

- h.* Aby lidská práva, včetně práv dítěte, byl povinný prvek školních osnov a pro profesionály pracující s dětmi;
- i.* Rozvíjely a podporovaly systémy zaměřené na zvýšení povědomí rodičů o právech dítěte;
- j.* Vytvořily centra vstřícná k dětem, multi-agenturní a interdisciplinární centra pro dětské oběti a svědky, kde by děti mohly být dotazovány a podrobeny lékařskému vyšetření pro forenzní účely, komplexně posouzeny a mohly obdržet veškeré příslušné terapeutické služby od příslušných odborníků;
- k.* Zřídily specializované a dostupné podpory a informační služby, jako je například on-line konzultace, linky pomoci a místních komunitních služeb zdarma;
- l.* Zajistily, aby všechny dotčení odborníci pracující v kontaktu s dětmi v justičních systémech obdrželi vhodnou podporu a školení, stejně jako praktický návod, aby byla práva dětí zaručena a realizována dostatečným způsobem, zejména při posuzování nejlepších zájmů dítěte ve všech typech zákroků.

VI. Sledování a vyhodnocování

Členské státy jsou rovněž vyzvány, aby:

- a.* Přezkoumaly vnitrostátní právní předpisy, zákony a postupy k zajištění nezbytné reformy nutné k provedení těchto pokynů;
- b.* Urychleně ratifikovaly, pokud tak ještě neučinili, relevantní úmluvy Rady Evropy týkajících se dětských práv;
- c.* Pravidelně přezkoumávaly a hodnotily své pracovní metody v rámci prostředí justice vstřícné k dětem;
- d.* Zachovaly nebo vytvořily systém, včetně jednoho nebo několika nezávislých mechanismů, pokud je to vhodné, který by podporoval a kontroloval provádění těchto pokynů, v souladu s jejich soudními a správními systémy;
- e.* Zajistily, aby se občanská společnost, zejména organizace, instituce a subjekty, jejichž cílem je prosazování a chránění práv dítěte, plně zapojily do monitorovacího procesu.